

Rodzina – środowisko wychowawcze

J. Korczak: „Bez pogodnego dzieciństwa całe życie potem jest kalekie.”

Pierwszym a zarazem najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka **jest rodzina**. Kształtuje ona postawy dziecka, kieruje prawidłowym rozwojem fizycznym, intelektualnym, duchowym, uczuciowym i społecznym. Zapewnia właściwe warunki zabawy, snu, pracy. Rozwija zainteresowania i dostarcza nowych bodźców do permanentnego kształcenia.

W obecnym świecie coraz bardziej zarysowują się problemy wychowania. Wychowanie dziecka wymyka się z rąk rodziców, coraz większy wpływ wywiera na nie otoczenie w szkole, na podwórku, na ulicy.

Każdy człowiek idzie przed siebie podążając ku przyszłości. **Iść przed siebie to znaczy mieć świadomość celu**. Ale przecież nikt nie posiada takiego zasobu sił, by starczyło na przebycie tej drogi w samotności. Człowiek potrzebuje rady, czyjejs pomocy, wsparcia i miłości. Tym bardziej potrzebuje tego dziecko stojące dopiero na początku swojej drogi. Dziecko oczekuje tego wszystkiego od rodziny. **Rodzina jest dla niego miniaturą całego świata**.

Atmosfera domu rodzinnego wpływa na dzieci w większym stopniu niż bezpośrednio czynione im uwagi. **Atmosfera zaufania ułatwia rozwój**, postęp, wysiłek. Dziecko czuje się wtedy moralnie zobowiązane, do jak najlepszego postępowania. Nieufność natomiast powoduje, że dziecko zamyka się w sobie, staje się niezręczne, a co gorsze - klimat nieufności często pobudza je do złego. Od najmłodszych lat dziecko ujawnia potrzebę nieustannego przekraczania swego aktualnego stanu rozwojowego, ciągłego przewyższania samego siebie pod różnymi względami, a więc chce być większe, silniejsze, zręczniejsze, mądrzejsze. Jest to objaw wrodzonego pędu do rozwoju. **Zła atmosfera rodzinna blokuje w dziecku możliwość prawidłowego rozwoju**. Ponadto całkowicie wypacza obraz samego siebie. Dziecko szybko traci poczucie wartości, nabiera przekonania, że jest gorsze lub „mniej udane”, przeżywa lęk, uczucie zagrożenia, ośmieszenia i upokorzenia, od których uwolnienie się w tym wieku jest ponad jego siły.

Ważnym czynnikiem wpływającym na uczucia dzieci jest zachowanie się obojga rodziców w domu. Chcąc określić, czym jest uczucie, możemy powiedzieć, że jest to nasz stosunek do świata, doświadczeń, jest stanem świadomości człowieka przeżywającym różne stany: przyjemność lub przykrość, odrazę lub sympatię. Korzystną atmosferę dla rozwoju uczuć tworzy rzeczowe, zrównoważone zachowanie się rodziców, czuły sposób postępowania. **Brak jedności między rodzicami staje się dla dziecka bardzo bolesny i wywołuje urazy, które często pozostają na całe życie.** W atmosferze chłodu i obojętności dziecko traci wrodzoną serdeczność, staje się niezdolne do prawdziwych reakcji uczuciowych. Budząca się w nim tęsknota do środowiska, w którym jego uczucia mogłyby się rozwijać w radości, wytwarza w nim obcość i niechęć wobec rodziny. Gdy wzajemna obojętność rodziców przemieni się we wrogość, podatny grunt w dziecku znajdują bunt i okrucieństwo. Patrząc na kłótnie rodziców, stanie się ono nieżyczliwe i wojownicze w stosunkach z ludźmi. Z czasem dziecko zacznie się zastanawiać nad problemem miłości. Przykład rodziców uniemożliwi mu odkrycie rządzących nią praw moralnych. Trudno mu będzie wyobrazić sobie, by prawdziwa miłość mogła być inna niż więzy, które złączyły jego rodziców.

Dziecko po raz pierwszy w życiu dowiaduje się, co jest dobrem, a co złem w domu rodzinnym. Rodzina wyposaża je w zespół norm regulujących stosunek do najbliższych członków rodziny, do rówieśników, a także względem innych grup społecznych. Kładąc akcent na pozytywne wychowanie, na bycie przy dziecku, daje mu się szanse prawidłowego wzrostu zarówno duchowego jak i intelektualnego. Wychowanie prowadzi do usamodzielnienia dziecka. Wszystko co robią rodzice ma być pomocą, by ich dziecko w przyszłości znalazło własną drogę, by potrafiło wybierać dobro a opanowywać to co złe, by nauczyło się żyć na własny rachunek. **Rodzina jest miejscem, gdzie rodzice i dzieci powinni się wspólnie nauczyć, jak podchodzić do problemów i jak je pokonywać.**

Nie wychowa się dobrze dziecka bez kształtowania w nim silnej woli, wytrwałości, umiejętności wyrzeczenia, konieczności panowania nad sobą i podejmowania wysiłku.

Dziecko z domu rodzinnego wynosi postawę ufności lub lęku. Jeżeli dziecko jest zaakceptowane i wysoko cenione przez rodziców od najwcześniejszych lat życia, to będzie ono dążyło do pełnego wyzwolenia swoich uczuć, sympatii, złości i strachu bez obawy o to, że zostanie upokorzone i że utraci swą godność lub zaufanie. W takiej atmosferze jednostka może rozwinąć swoje możliwości i wyrosnąć na dobrze przygotowanego do życia członka społeczeństwa. Jeżeli zaś od pierwszego miesiąca życia dziecko czuje, że nie jest darzone sympatią i uznaniem, że musi samo sobie radzić

w pełnym niebezpieczeństwa świecie, wówczas może zrodzić się u niego podejrzliwość, brak zaufania, wrogość w stosunku do innych i zamknięcie w sobie.

Opracowała: mgr Marzena Maza